

บทคัดย่อ

T 148411

ชื่อวิทยานิพนธ์ : บทบาทพระสงฆ์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ชื่อผู้เขียน : พระมหาโยทิน ละมูล
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)
ปีการศึกษา : 2545

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไปของพุทธศาสนาในประเทศไทยทั้งที่เป็นสถาบันและปัจเจกบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบัน (2) บทบาทพระสงฆ์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และ (3) บทบาทพระสงฆ์ในฐานะนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทและผลงานเกี่ยวกับพุทธศาสนา เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมไทยปัจจุบัน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเพียง 6 รูป/คน แยกเป็นพระสงฆ์ 3 รูป และฆราวาส 3 คน ใช้คำถามเชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อทราบถึงทัศนคติของท่านเหล่านั้นตามวัตถุประสงค์ข้างต้น แล้วนำมาวิเคราะห์ อภิปรายผลและเสนอผลการศึกษารวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพทั่วไปของพุทธศาสนาในประเทศไทยในปัจจุบัน สถาบันพุทธศาสนาในปัจจุบัน ทั้งในส่วนที่เป็นสถาบันและปัจเจกบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันสงฆ์ อยู่ในช่วงที่กำลังไปสู่ความเสื่อมและสถานการณ์ดูจะเลวร้ายลงทุกวัน จากสถาบันที่เคยมีคุณค่าโดยเฉพาะบทบาทในการเป็นผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมของสังคมในอดีต (ซึ่งในที่นี้ใช้ในความหมายที่เป็นมิติหนึ่งของคำที่เรียกกันในปัจจุบันว่า “จิตวิญญาณ”) ได้กลับกลายเป็นเพียงสถาบันหนึ่งที่ตอบสนองสังคมทางด้านพิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้คุณค่าของสถาบันสงฆ์ทั้งในระดับองค์กรและปัจเจกบุคคลลดน้อยถอยลง ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ (1) พระสงฆ์ไม่ได้รับการศึกษาที่ถูกต้องและทั่วถึง (2) การทำงานที่ไม่เข้มแข็งและไม่ประสานงานกันอย่างทั่วถึงของพระสงฆ์ทุกระดับ (3) สถาบันสงฆ์ไม่ได้ดำเนินบทบาทของตนตามพุทธประสงค์อย่างแท้จริง และ (4) การที่พระสงฆ์ทุกระดับส่วนใหญ่ไม่ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย ภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย เหล่านี้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สถาบันสงฆ์นั้นได้ลดคุณค่าไปจากสังคมไทยทุกขณะและเป็นสิ่งที่คณะสงฆ์ทุกระดับจะต้องหันมามองและปรับปรุงตนเอง เพื่อดำรงบทบาทการเป็นสถาบันที่มีคุณค่าทางด้านจิตวิญญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมของสังคมตลอดไป

2. บทบาทพระสงฆ์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต พระสงฆ์ที่จะดำรงบทบาทการเป็นทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตนั้นควรมีคุณสมบัติดังนี้ คือ (1) มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและแจ่มแจ้ง (2) มีความประพฤติตามหลักพระธรรมวินัย ด้วยวัตรปฏิบัติที่ดีงาม (3) มีความรู้ในวิชาการทางโลกที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการทำหน้าที่ของตน และ (4) มีความ

สามารถในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทั้งในระดับโลกิยะและโลกุตตระ เพราะเมื่อพระสงฆ์ได้พัฒนาตนเองจนมีคุณภาพตามพุทธโอวาทแล้ว ก็สามารถช่วยพัฒนาคนในสังคมให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเช่นกัน

3. บทบาทพระสงฆ์ในฐานะนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

พระสงฆ์ที่จะดำรงบทบาทนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ควรมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ (1) มีหลักพระธรรมวินัยเป็นเครื่องอยู่ของตน (2) มีความเข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง (3) มีความสามารถในการบริหารจัดการการเรียนการสอนและการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา (4) มีความสามารถในการที่จะสื่อสารกับคนภายนอกด้วยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์ และ (5) มีความเสียสละ อุดมการณ์ และอุดมคติ ตามกรอบของพระธรรมวินัยซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ในยุคปัจจุบัน

และพบว่า ในปัจจุบันนี้พระสงฆ์ยังไม่ได้ทำหน้าที่ในฐานะทรัพยากรมนุษย์และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้เพราะ (1) ผู้บริหารของสถาบันสงฆ์ไม่มีกระบวนการจัดการการศึกษาให้กับพระสงฆ์อย่างมีคุณภาพ และให้เข้ากับยุคสมัย ทำให้พระสงฆ์ส่วนใหญ่ขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการทำหน้าที่ในบทบาทที่ 2 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (2) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของพระสงฆ์อย่างจริงจัง และไม่สนับสนุนพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอันเป็นแก่นของพุทธศาสนา ทำให้พระสงฆ์ที่คำนึงถึงการอุปถัมภ์ของชาวบ้านและอยากจะตอบแทนพากันไปทำบทบาทด้านอื่น คือ การสงเคราะห์ด้านต่างๆ เช่น การสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เป็นวัตถุ อันเป็นเรื่องทางโลกและหน้าที่ของรัฐ แทนที่จะเป็นการสงเคราะห์ด้วยธรรมทาน จนบางครั้งถึงกับประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การออกไปให้ห่วย เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่การเสื่อมลงของสถาบันสงฆ์และคุณภาพของสังคมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในด้านศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมในปัจจุบัน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่สถาบันสงฆ์ทั้งหมดคือผู้บริหารทุกระดับชั้นและพระสงฆ์โดยทั่วไป พระสงฆ์ทุกระดับชั้นจะต้องหันมามองที่ปัญหาและรีบปรับปรุงสถาบันสงฆ์ให้เป็นไปตามพุทธโอวาท โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับกาลสมัยและทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อดำรงความเป็นผู้นำด้านศีลธรรมจริยธรรมและคุณธรรมดังเช่นในอดีต โดยมีประเด็นหลักๆ ที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง คือ (1) เรื่องการบวช ควรมีการเลือกเฟ้นบุคคลผู้จะเข้ามาบวชกล่าวคือ ควรจะคัดผู้จะเข้ามาเพื่อศึกษาพุทธศาสนาจริงๆ และเมื่อเข้ามาแล้ว ควรมีการกวดขันให้ศึกษาอย่างจริงจัง (2) การศึกษาของพระสงฆ์ ควรมีการบริหารจัดการให้เหมาะสมเกิดประโยชน์และเหมาะสมกับกาลสมัยมากขึ้น (3) การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ ควรมีการตรวจสอบพฤติกรรมของพระสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยอย่างเข้มงวดจริงจัง และ (4) การเผยแผ่พระศาสนา ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการผลิตบุคลากรอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่สังคม ได้แก่ 1) รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องหันมาให้ความสำคัญกับงานหลักของพระสงฆ์นั่นคือการศึกษาปฏิบัติและเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมของคนในสังคม โดยรัฐจะต้องมีการสนับสนุนและอุปถัมภ์การดำเนินงานในด้านนี้อย่างจริงจังและทั่วถึง พร้อมทั้งร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งพระสงฆ์และฆราวาส โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณา คือ (1) การศึกษาของพระสงฆ์ และ (2) การเผยแผ่พระธรรมของพระสงฆ์ ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้จะต้องได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ในฐานะที่พระสงฆ์มีหน้าที่ในการช่วยพัฒนาด้านจิตวิญญาณของคนในชาติ และ 2) สังคมโดยทั่วไป จะต้องหันมาทำความเข้าใจในบทบาทที่ถูกต้องของพระสงฆ์ ด้วยการสนับสนุนท่านที่ท่านทำและปฏิบัติถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย อีกทั้งไม่สนับสนุนพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมไปในทางที่ผิดจากพระธรรมวินัย ขณะเดียวกันก็ควรหันมาศึกษาพระธรรมพร้อมทั้งนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง อันจะช่วยให้สังคมมีความสุขสงบอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

TE 148411

Title of Thesis : The Monks' Roles as Human Resources and as a Human
Resources Development Agent

Author : Phramaha Yotin Lamoon

Degree : Master of Science (Human Resource Development)

Year : 2002

The objectives of the study are the following: (1) to view the current situation of Buddhism in Thailand, particularly of the Sangha (monks' society) at both institutional and individual levels; (2) to study monks' role as human resources at present and its trend in the future; and (3) to investigate monks' role as a human resources development agent at present and its trend in the future.

This research is qualitative in its nature, using both desk studies and direct personal interview. To cope with time constraint, three monks and three laymen who are well-known and highly respected in the field of Buddhism were selected. With prepared in-depth and structured questionnaires designed to obtain their opinions and suggestions on the subject, they were interviewed directly by the researcher. After completing the literature reviews and the direct interviews, the researcher analyzed, discussed and presented the result of the study including some implications and recommendations in a descriptive manner.

The main findings of the study were as follows:

1. At present the Sangha, in terms of a fundamental institution of Thai society and individual monks who are members of the Sangha, was declining and loosing its respectable status in Thai society. In the past, Thai monks played their main roles of "spiritual" leaders (the word "spiritual" is used here as morality, ethics and virtue with are related parts of its main dimensions), ie guiding and setting a good example of how to live a moral ways of life to people. But at present, many monks merely chose to perform some popular religious rituals. Some factors related to this trend were: (1) Monks did not have adequate education of the true and correct teaching of Buddhism; (2) Weakness of character of individual monks and inefficient coordination of work at every level of the Sangha institution; (3) The Sangha did not play the main and core roles of monks as established by the Buddha; and (4) Most Sangha at every level did not or could not adapt themselves in the framework of monks' rules (Vinaya) to the rapid changing world of today.

2. As human resources at present and in the future, the most required character and qualification of monks, taking and shall take the role of human resources, at present and in the future should be: (1) clear and correct understanding of Buddhism (2) right and appropriate performance in accordance with monks' rules (Vinaya) (3) modern academic knowledge which is useful for fulfilling their duties for public interest both spiritually and materially; and (4) the ability to disseminate the Buddha's teachings, both related to the worldly level (Lokiya) and the transcendental level (Lokuttara).

3. The role of monks as a human resources development agent, monks would keep their respectable status given that they could maintain the following good characters and

qualifications: (1) self restrain and well disciplines in accordance with monks' rules (Vinaya); (2) clear and correct understanding of the Buddha's teaching; (3) ability to manage education for both monks and laypersons at all levels; (4) workable knowledge and skills to communicate with the public by using modern methods and means, eg new technology in the current globalization trend; and (5) the virtues of applicable renunciation and idealist in accordance with monks' rules (Vinaya).

Besides, this thesis found that at present many monks failed to perform the following two principal duties. The unsuccess of these incidents could be attributed to the following factors: (1) administrative monks were lack of administration skill to create a good quality and up to date educational system for the Sangha and hence the insufficient well qualified monks to perform their roles as an agent for human resources development; and (2) government and other organizations which were responsible for monks' welfare did not see the importance of giving full support to the development of the Sangha's quality and potential. Also, inadequate attention were paid to the Sangha's dissemination of the Buddha's teachings for the well being of all, which are the core of Buddhism, to the public. Because of this negligence, monks who had to live on the basis of support from ordinary faithful people were incline to return their appreciation to them by rendering their helps in people's daily living in various matters, eg in infrastructure development (which should be more the responsibility of the government) in stead of in the people's spiritual development. Regrettably, this had eventually push the Sangha far from the right track of their roles. Thus, the decline of Sangha's respectable roles in general and of individual monks in particular were evident, eg their involvement in fortune or lottery telling. Relatedly, the pitfall of Thai society especially in moral aspects in the recent days were seen.

Implications and Recommendations:

1. For Sangha, the administrative authority at all levels should be aware of the encountering problems and give their serious effort to reform the Sangha to stand firmly in the right and practical track of their roles in accordance to the teaching of the Buddha under the rapid globalization. In this regard, the following should be taken into consideration: (1) Criteria of ordination of monks should be revised. Only those who are bona fide to learn Buddhism should be ordained into Sangha. Once entering into monkhood close and serious supervision should be provide to their study of Buddhism; (2) Monks' education should be well managed to suit the recent trend of modernization; (3) Monks' performance should be intensively monitored with appropriate measures based on the Buddha's teaching and monks' rules; and (4) The dissemination of Buddhist teaching should be carried out by specific organization which could take direct and full responsibility for this essential task. Furthermore, this organization should aim to develop qualified personnel.

2. For society, the government and related organizations should be heedful for the Sangha' core activities, ie the study, practice and dissemination of the Dharma, especially the promotion of morality, ethics and virtue in the society. In this connection, they should provide all necessities and support for its operation. This includes close cooperation with the Sangha at all levels to develop and enhance the spiritual quality of monks, related personnel and the general public. To reach this goal, the following should be widely and earnestly supported and promoted: (1) monks' education; and (2) the dissemination of Buddhist teaching.

Further, the society should be aware of the Sangha's core roles both at the institutional and individual levels by means of supporting them to retain good performance in accordance with monks' rules. At the same time, they should sanction the misled and misbehaved Sangha at all levels. Lastly, the society should pay their serious attention to study the Dharma and faithfully apply it to their daily life activities. This would lead the society to sustainable peace and well being.